

Kartläggning av elavfall

Tillsynskampanj 2006

En rapport från Miljöförvaltningen

Henrik Sandström

Mars 2007

Sammanfattning

Miljöförvaltningen genomförde i början av 2006 en tillsynskampanj inom Stockholm stad riktad mot försäljare av produkter som sorteras under förordningen (2005:209) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter. Syftet var att försöka lokalisera områden där det kunde finnas risk för att elavfall exporterades olagligt.

Bakgrunden till att kampanjen genomfördes är att Miljöförvaltningen deltagit i ett internationellt samarbetsprojekt vid namn Seaport vars syfte var att kontrollera gränsöverskridande avfallstransporter i europeiska hamnar. Seaport är ett samarbetsprojekt inom EU mellan tillsynsmyndigheter, polisen och tullen inom respektive land. Seaportprojektet genomfördes eftersom stora mängder farligt avfall och däribland obehandlat elavfall från i-världen hamnar i utvecklingsländerna vilket enligt internationell lagstiftning inte är tillåtet utan särskilda tillstånd.

Ett tjugotal objekt valdes ut och till dessa sändes begäran om att respektive handlare skulle sända in ett antal uppgifter. Av de tjugo svarade nitton till vissa delar på efterfrågad information. De flesta redovisningar som kom in var väldigt summariska och medförde att ytterligare kontakt var nödvändig för att kunna få ett underlag som gick att bedöma.

Företagen som kontaktades skickade antingen tillbaka trasiga elprodukter till respektive tillverkare eller till en av märket utsedd reparationsverkstad. Majoriteten av de större kedjorna uppgav att de använde sig av reparationsverkstäder på olika platser i Sverige och det är dessa som . Elgiganten anlitar dock ett bolag som heter Strax service A/S med reparationsverkstäder i Danmark och Norge för reparation av sina trasiga elprodukter.

På frågan om hur man kontrollerar att de kasserade elprodukterna når godkänd mottagare hänvisas i många fall till att avtal slutits med transportörerna som ska garantera en korrekt hantering av elavfallet. . Uppgift saknades ofta om var det slutligen hamnade. Vissa mindre kedjor och företag redovisar att de själva transporterar sitt elavfall till återvinningscentraler inom staden samt till Hagbytippen i Täby.

Kampanjen kommer att innebära ytterligare arbete i form av utformning av ett informationsblad rörande verksamhetsutövarnas ansvar för sitt farliga avfall. Informationsbladet kommer att bifogas utskicket av denna rapport till respektive verksamhetsutövare.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
1. Bakgrund och syfte.....	4
2. Kampanjens genomförande	5
3. Resultat.....	6
4. Slutsatser och vidare arbete	7
Bilaga A – Sammanfattande resultat från begäran om redovisning	9
Bilaga B - Begäran om redovisning av hanteringen av kasserade elprodukter.	11

1. Bakgrund och syfte

I slutet av 2005 påbörjade Miljöförvaltningen en kampanj med syfte att ta reda på hur de som säljer elektriska och elektroniska produkter av hushållskaraktär hanterar sitt elavfall. Kampanjen utfördes för att försöka lokalisera områden där det kunde finnas risk för att elavfall exporterades olagligt. Kampanjen inriktades på produkter som sorteras under förordningen (2005:209) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter.

Bakgrunden till att kampanjen genomfördes är att Miljöförvaltningen har deltagit i ett projekt vid namn "Seaport" vars syfte var att kontrollera gränsöverskridande avfallstransporter i europeiska hamnar. Seaport är ett samarbetsprojekt inom EU mellan tillsynsmyndigheter, polisen och tullen inom respektive land. Insatserna genomfördes under en utsatt tid gemensamt inom alla hamnar. Seaportprojektet genomfördes eftersom stora mängder farligt avfall och däribland obehandlat elavfall från i-världen hamnar i utvecklingsländerna vilket enligt internationell lagstiftning inte är tillåtet utan särskilda tillstånd.

För att hanteringen av elavfall inte ska orsaka miljöförstöring och ohälsa, varken i Sverige eller i världen i övrigt, är det mycket viktigt att alla de verksamhetsutövare som hanterar elavfall har goda kunskaper om gällande bestämmelser och en god kontroll av sitt eget avfall. Miljöförvaltningen har som uppgift att se till att alla verksamhetsutövare följer gällande lagstiftning inom miljöområdet och att det finns en fungerande egenkontroll. Miljöförvaltningen betraktar allt elavfall som farligt avfall innan det genomgått en förbehandling hos en anmäld förbehandlare av elektriska och elektroniska produkter.

Enligt Avfallsförordningen ska den som bedriver en verksamhet där farligt avfall uppkommer föra anteckningar om:

1. den mängd avfall som uppkommer årligen
2. de slag av avfall som uppkommer i verksamheten och
3. de anläggningar som olika slag av avfall transporteras till.

Anteckningarna skall bevaras i minst fem år.

En verksamhetsutövare som vill göra sig av med sitt elavfall kan anlita en transportör med tillstånd för transport av farligt avfall och sedan se till att denna transporterar avfallet till en anläggning som uppfyller de lagkrav som finns för hantering av farligt avfall. Ett annat sätt att bortskaffa elavfallet är att själv efter anmälan till Länsstyrelsen transportera mindre mängder elavfall till kommunens återvinningscentraler. På centralerna kan verksamheter lämna mindre mängder elavfall men då endast sådant som är av hushållskaraktär och faller under producentansvaret.

Från återvinningscentralerna hämtas elavfallet av Elretur och transporteras till olika kontrakterade förbehandlare för demontering och sortering för slutlig behandling eller återvinning av fraktioner. Elretur är ett rikstäckande system för insamling och återvinning av elprodukter som drivs av El-Kretsen. El-Kretsen är näringslivets servicebolag för insamling och återvinning av elektriska och elektroniska produkter.

Besökare på återvinningscentralerna får endast framföra lätta fordon vilket begränsar mängden elavfall som kan lämnas. Ifall verksamhetsutövare vill lämna större mängder elavfall uppmanas de ta kontakt direkt med El-kretsen.

2. Kampanjens genomförande

Kampanjens upplägg bestod i huvudsak av:

1. Urval av objekt
2. Utformning av dokument för begäran om uppgifter
3. Inspektion på vissa objekt
4. Utvärdering/rapport

För att åstadkomma en blandad grupp verksamhetsutövare valdes nedanstående fjorton företag ut för tillsyn:

- Fyra större kedjor SIBA, Onoff, Expert och Elgiganten som har sortiment med hushållsel (två butiker från varje företag och tre från Onoff).
- Tre mindre kedjor i Stockholmsområdet Widegrens TV, Uffe Mattsson TV Hifi och Hifikit electronic AB
- Två internetbaserade företag Dustin AB och Inwarehouse AB
- Två serviceföretag Elservice och Pavlovs elektronikservice
- Storel AB och Nordisk elimport AB som har ett annat produktutbud dvs. annat än bara hushållsel

Till dessa företag skickades en begäran om redovisning (se bilaga B) av hur de hanterar sina kasserade elprodukter. I skrivelsen efterfrågades en redovisning av ett antal uppgifter.

Några av de svar som inkom från urvalsgruppen medförde att ytterligare två företag inkluderades i kampanjen och det var Infocare service AB och Extern elektronik Service AB. De är reparationsverkstäder som ett antal av företagen skickar sina kasserade elprodukter till. Totalt ingick tjugo objekt i kampanjen.

Under kampanjen genomfördes en inspektion på plats hos Infocare AB för att se hur elavfallet hanterades. Infocare valdes ut eftersom de är en reparationsverkstad och bör därför ha större mängder elavfall än övriga utvalda objekt.

3. Resultat

Företagen som kontaktades skickade antingen tillbaka trasiga elprodukter till respektive tillverkare eller till en av märket utsedd reparationsverkstad. I Stockholmsområdet finns tre sådana reparationsverkstäder Infocare Service AB, Stockholm service center och Extern elektronik service AB. Majoriteten av de större kedjorna uppgav att de använde sig av reparationsverkstäder runt om i landet och däribland de ovanstående (Se Bilaga A). Elgiganten anlitar dock ett bolag som heter Strax service A/S med reparationsverkstäder i Danmark och Norge för reparation av sina trasiga elprodukter.

På frågan om hur man kontrollerar att de kasserade elprodukterna når godkänd mottagare hänvisas i många fall till att avtal slutits med transportörerna som ska garantera en korrekt hantering av elavfallet. Efter granskning av transportföretagen framkom det att ett företag vid namn LBC Danderyd-kedjan kunde misstänkas transportera farligt avfall utan tillstånd. Vissa mindre kedjor och företag redovisar att de själva transporterar sitt elavfall till återvinningscentraler inom staden samt till Hagbytippen i Täby.

De uppgifter som företagen lämnade om mängder reparationer och elavfall som uppkom inom deras verksamheter hade väldigt varierande enheter vilket omöjliggjorde en sammanställning.

Tabell 1 Sammanställning av resultat och vidare arbete (se även Bilaga A)

Tillsynsobjekt	Acceptabel redovisning	MF** sänder info. om hantering av farligt avfall	MF** uppmanar resp. kommun och NVV* att granska rep.-verkstäder.
Expert Citybutiken Konserthuset		X	X
Expert Högdalen		X	X
ONOFF - Globen	X		X
ONOFF - Registervägen	X		X
ONOFF - Hötorget	X		X
El-Giganten - Bromma	X		X
El-Giganten - Kungsgatan	X		X
SIBA - Bromma	X		X
SIBA - Kungsgatan	X		X
Elservice		X	
Dustin Home AB	X		
InWarehouse AB		X	X
HiFi Kit Electronic AB		X	
Pavlos Elektronikservice			
Nordisk Elimport AB	X		
Storel AB - Strandbergsgatan	X		
Widegrens TV & Hifi - Hornsg		X	
Uffe Mattsson TV & Hifi		X	
Extern Elektronik Service AB	X		
Infocare Service AB		X	

*Naturvårdsverket

**Miljöförvaltningens vidare arbete

4. Slutsatser och vidare arbete

Det var stora svårigheter att få in svar från handlarna. Det krävdes ett antal telefonsamtal för att få in svar från flertalet.

Vid diskussion med de mindre elektronikreparatörerna framkom det att det är mycket svårt att få verksamheten att gå runt. Ett av företagen uppger att de kommer att lägga ned sin verksamhet under 2006. Bakgrunden är enligt företaget att hemelektronik har blivit så billigt att det inte finns ekonomi att laga produkterna. Man uppger att en billig dvd-spelare kostar ca fyrahundra kronor medan timavgiften för att reparera spelaren är högre. Som en trolig följd av detta försvinner de mindre elreparatörerna och ersätts av kedjor med ett antal verkstäder där man tecknar centrala avtal med respektive tillverkare av hemelektronik.

Att försäljare av elprodukter sänder dessa på reparation innebär att produkterna inte kan klassas som elavfall. Produkten blir elavfall först när den betecknas som irreparabel av reparationsverkstaden. Kontaktade försäljare hänvisar till att det elavfall som uppstår när en

produkt blir klassad som irreparabel hanteras av respektive reparationsverkstad. Att många företag hänvisar till reparationsverkstäder utanför kommunens gränser medför att Miljöförvaltningen i Stockholm inte kan utreda frågan vidare. Det är upp till respektive kommun att genomföra tillsyn på dessa reparationsverkstäder (Se tabell 1):

- Powermill AB (Finns i ett antal kommuner)
- Bild & Ljudservice AB (Linköping kommun)
- Engströms Telecom AB (Nacka kommun)

Elgiganten anlidade Strax Service A/S med reparationsverkstäder lokaliserade i Norge och Danmark vilket är något som Naturvårdsverket bör uppmärksammas på.

När det framkom att Inwarehouse AB använde sig av en transportör som kunde misstänkas transportera farligt avfall utan tillstånd så kontaktades Danderyds kommun där företaget har sitt säte och de skulle följa upp det.

Det bör nämnas att många av de verksamhetsutövare som kontaktades saknade kunskap om det ansvar som verksamheten har när det gäller det avfall som uppkommer inom verksamheten. De allra flesta som anlidade en transportör för att ta hand om verksamhetens elavfall hänvisade till att transportören löste frågan om omhändertagandet. Uppgift saknades ofta om var det slutligen hamnade.

I detta sammanhang bör nämnas att det år 2006 samlades in ca 144 000 ton¹ elavfall förenat med producentansvar i Sverige. Elavfall genereras dock även inom andra samhällssektorer i Sverige t.ex. i form av fasta elinstallationer inom bygg- och rivningsbranschen. Detta elavfall är inte förknippat med producentansvar. Det finns idag inga tillförlitliga svenska beräkningar om hur mycket avfall dessa fasta elektriska installationerna ger upphov till årligen. I Norge omfattar producentansvaret även fasta elektriska installationer i byggnader och det norska materialbolaget RENAS uppger att det årligen uppkommer 50-60 000 ton elavfall från fasta installationer². Eftersom Sverige och Norge är väldigt lika varandra i ekonomisk standard och samhällsstruktur kan en omräkning³ genomföras till svenska förhållanden och då uppgår elavfallet från de fasta elinstallationerna till ca 100-116 000 ton per år i Sverige.

Kunskapsbristerna visar på att egenkontrollen är eftersatt hos en del verksamhetsutövare och därför kommer information om egenkontroll och hantering av farligt avfall att sändas till utvalda verksamhetsutövare tillsammans med denna rapport (se Tabell 1). I övrigt kommer tillsynen på elavfall med producentansvar att prioriteras ned då branschen främst förefaller ha mindre brister i kunskap och dokumentation. Miljöförvaltningen granskade Länsstyrelsens databas över transporttillstånd för farligt avfall och det visade att majoriteten av de använda transportörerna hade transporttillstånd för farligt avfall.

Avslutningsvis kan nämnas att denna rapport kommer att spridas till El-kretsen, berörda kommuner, Naturvårdsverket och samtliga verksamhetsutövare som ingått i kampanjen. Verksamhetsutövarna kommer även att få information

¹ www.el-kretsen.se

² www.renas.no/resultater

³ 50 000 ton * 9 100 000/4 681 100 (befolkningsmängd i Sverige/befolkningsmängd i Norge) www.ssb.no och www.scb.se

Bilaga A – Sammanfattande resultat från begäran om redovisning

- **Expert Konserthuset**
Trasiga elprodukter skickas till reparatör (ingen uppgift) och därefter skickas produkter vidare till respektive märke beroende på om de går att reparera eller inte. De har avtal med en transportör som de uppger ska garantera en korrekt hantering. Man uppger att man är medlem i Elkretsen. Ca 100 kg per månad skickas som antingen elavfall eller för reparation.
- **Expert Högdalen**
Trasiga elprodukter skickas till Bild & Ljudservice och därefter skickas produkter vidare till respektive märke beroende på om de går att reparera eller inte. Man har avtal med SITA som de uppger ska garantera en korrekt hantering. SITA utför transportererna av elavfall.
- **ONOFF-Globen**
Reparationer skickas till serviceverkstad Powermill AB. Elavfall skickas till Sims mirec utanför Norrköping. Poståkeriet AB sköter transportererna. Ca fem-sju pallar per månad skickas på service och en pall skickas som elavfall per månad.
- **ONOFF-Hötorget**
Reparationer skickas till serviceverkstad Powermill AB. Ca tio produkter om dagen skickas på reparation och ca fem produkter per månad skickas som elavfall. Ragn-Sells AB sköter transportererna av elavfall och man uppger att dessa ansvarar för att elavfallet hanteras korrekt.
- **ONOFF-Bromma**
Reparationer skickas till serviceverkstad Powermill AB. Elavfall skickas till Sims mirec utanför Norrköping. Poståkeriet AB sköter transportererna. År 2005 skickades 311 produkter á 2680 kg iväg som elavfall. Det lämnades ingen uppgift rörande mängder som sändes på reparation.
- **El-Giganten – Bromma**
Reparationer skickas till Strax Service A/S i Danmark eller Engströms telecom. Ragn-Sells elektronikåtervinning AB och Elkretsen tar hand om elavfallet. Poståkeriet AB sköter transportererna. Ca 15-20 produkter i veckan skickas på reparation. Man har avtal med entreprenörerna som ska garantera en korrekt hantering.
- **El-Giganten - Kungsgatan**
Reparationer skickas till Strax Service A/S i Danmark eller Engströms telecom. Ragn-Sells AB och Elkretsen tar hand om elavfallet. Poståkeriet AB sköter transportererna. Ca 1800 enheter per år skickas på reparation och ca 1,5 ton per år som elavfall. Man har avtal med entreprenörerna som ska garantera en korrekt hantering.
- **SIBA-Bromma**
Reparationer skickas till serviceverkstad Assistkedjan, Infocare och Engströms telecom. Elavfall skickas till Stena technoworld AB och de utför också transportererna. De har avtal med Stena Technoworld AB som de uppger ska garantera en korrekt hantering av elavfallet. Ca tio m³ per månad skickas på reparation och ca två m³ per månad som elavfall.
- **SIBA – Kungsgatan**
Reparationer skickas till serviceverkstad Stockholm Central Service (del i Assistkedjan), Infocare och Engströms telecom. Elavfall skickas till Stena technoworld AB och de utför också transportererna. De har avtal med Stena Technoworld AB som de

uppgger ska garantera en korrekt hantering av elavfallet. Ca fem-tjugo produkter per dag skickas på reparation och ca två produkter per dag skickas som elavfall.

- **Elservice**

Det som inte går att reparera lämnas åter till kund och den får själv ta hand om elavfallet. Företaget uppgger att de slänger batterier i Årsta sopstation.

- **Dustin Home AB**

Handlar endast med företag som är anslutna till Elkretsen. Trasiga produkter byts ut mot nya. De trasiga skickas till respektive tillverkare. Elavfall omhändertas av SITA. De har avtal med SITA som de uppgger ska garantera en korrekt hantering av elavfallet. Ca två m³ per vecka skickas på reparation och ca tre m³ per månad skickas som elavfall.

- **InWarehouse AB**

Trasiga produkter byts ut mot nya. De trasiga skickas till respektive tillverkare. Elavfall skickas till Ragn Sells eller Hagbytippen och transporterarna utförs av ett företag som heter LBC Danderyd-Kedjan (Enl. Länsstyrelsen har de inte transporttillstånd för farligt avfall). Inom verksamheten uppstår det ca 500 kg elavfall per år.

- **HiFi Kit Electronic AB**

Skickas tillbaka till respektive märke för reparation eller reklamation.

- **Pavlos Elektronikservice**

Lade ned verksamheten årskiftet 2005/2006

- **Widegrens TV och Hifi**

Reparationer skickas till serviceverkstad Extern elektronik service AB och Servex i Norrköping. Uppger att de kör sitt elavfall själva till Återvinningscentralen i Vantör.

- **Uffe Mattssons TV och Hifi**

Reparationer skickas till serviceverkstad Extern elektronik service AB. De uppgger att de kör sitt elavfall själva till Hagbytippen. Ca trettio st TV-apparater per år skickas på reparation och ca hundra st skickas som elavfall.

- **Nordisk Elimport AB**

Inga produkter skickas för reparation. Det elavfall som uppkommer hämtas av Hellstens Grovsopor AB som har en särskild elskrotbil. Det uppkommer ca 0,25 m³ elavfall årligen.

- **Extern elektronik service AB**

Elavfall hämtas av Elkretsen och transporteras av LBC Finspång till Sims mirec i Norrköping. Verksamheten genererar ca 18 000 reparationer per år och ca 400 produkter per år blir elavfall.

- **Infocare Service AB**

Elavfall hämtas av Poståkeriet. 2006 hade man haft 52 pall med elektronikskrot. Poståkeriet i Sverige AB kör el/elektronikavfall till Mirec i Norrköping.

- **Storel AB – Strandbergsgatan**

Trasiga elprodukter skickas tillbaka till respektive producent. Elavfall lämnas till ett återvinningsrum som fastighetsägaren ansvarar för genom en anlitaad entreprenör. Uppkommet elavfall är mindre än 100 ljuskällor, ca två bildskärmar och ca 10 belysningsarmaturer per år.

Bilaga B - Begäran om redovisning av hanteringen av kasserade elprodukter.

Avdelning:

Handläggare:

Telefon: 08-508 28 977

Adressat

Fax: 08-508 28 808

Adressat

E-post:

Adress

000 00 POSTORT

Miljöförvaltningen önskar få en redovisning som innehåller svar på följande:

1. Vilka olika slag av elavfall hanterar ni och varifrån kommer dessa?
2. Skickar ni elprodukter för reparation? Om ja, till vilket/vilka företag?
3. Hur hanterar detta/dessa företag (se fråga 2) de produkter som kommer från er och som inte kan repareras? Vem ansvarar för det uppkomna avfallet?
4. Var sänder ni kasserade elprodukter?
5. Vilket företag sköter transportererna av ert elavfall?
6. Gör en uppskattning av volymer, dels av den mängd som skickas för reparation och dels av den mängd som skickas bort som avfall.
7. Hur kontrollerar ni att alla de kasserade elprodukter som ni ansvarar för når en godkänd mottagare?

Redovisningen ska vara Miljöförvaltningen tillhanda senast 5 januari 2006 och skickas till:

Miljöförvaltningen
Box 8136
104 20 Stockholm

Alt: registrator@miljo.stockholm.se

Ange diarienummer på svaret (längst upp till höger på detta brev)

Bakgrund

Det uppkommer stora mängder elavfall i Stockholm varje år. Elavfall kan innehålla miljöfarliga ämnen som t.ex. flamskyddsmedel, PCB, kvicksilver och bly. Det kan också innehålla plast och metaller som kan återvinnas. För att förhindra att farliga ämnen sprids i miljön och för att främja återvinning innehåller avfallsförordningen bestämmelser om att inget elavfall får återvinnas, fragmenteras, förbrännas, deponeras eller bortskaffas på annat sätt innan det har förbehandlats i en certifierad anläggning.

Elavfall som innehåller farliga komponenter klassas dessutom som farligt avfall vilket bland annat innebär ett förbud mot export till icke OECD-länder (information om OECD finns på <http://www.oecd.org>). Export till länder inom OECD kräver godkännande av myndigheter i såväl mottagarlandet som i avsändarlandet.

Trots exportförbudet finns det indikationer om att mycket elavfall exporteras till bland annat Kina och Indien. Hanteringen av vårt elavfall i dessa länder leder till att både människor och miljö förgiftas.

Motivering

För att hanteringen av elavfall inte ska orsaka miljöförstöring och ohälsa, varken i Sverige eller i världen i övrigt, är det mycket viktigt att alla de verksamhetsutövare som hanterar elavfall har goda kunskaper om gällande bestämmelser och en god kontroll av sitt eget avfall. Miljöförvaltningen har som uppgift att se till att alla verksamhetsutövare följer gällande lagstiftning inom miljöområdet och att det finns en fungerande egenkontroll.

Vi antar att det i er verksamhet ingår att hantera inte bara nya utan även kasserade elprodukter. För vår tillsyn av hanteringen av elavfall i Stockholm behöver vi en redovisning av hur ni hanterar kasserade elprodukter och hur er egenkontroll avseende detta fungerar.

Elavfall

Kasserade elprodukter är ett elavfall i lagstiftningens mening och det är varje enskild verksamhetsutövares ansvar att dokumentera hur det omhändertas.

Avgift

Miljöförvaltningen tar ut timavgift för den tid som läggs ner på tillsynen. Taxan är beslutad av kommunfullmäktige och timavgiften är 800 kr.

Har ni frågor är ni välkomna att höra av er.

Per Junker
Enhetschef
08-508 28 977

Henrik Sandström
Miljö och hälsoskyddsinspektör
08-508 28 106